

* Ψηφιοποίηση

Κανένας έλεγχος στις ζωές μας

Ψηφιακή πραγματικότητα σε αποκλειστικότητα

Ψηφιοποίηση σημαίνει έλεγχος, ή με άλλα λόγια παθητική καταστολή

Το μέλλον συναρπάζει! Ready?

Η βιοπολιτική είναι ολοκληρωτισμός

Στην αρχή ήρθε το καρότο, τώρα έρχεται το μαστίγιο

Business as usual

Πρόλογος

Το κείμενο “Κανένας έλεγχος στις ζωές μας” γράφτηκε αρχές Μαΐου του 2019 με αφορμή τις τότε εξαγγελίες και τη συζήτηση γύρω από την έκδοση των νέων ηλεκτρονικών ταυτοτήτων. Δυστυχώς, για διάφορους λόγους, δεν είχαμε καταφέρει να το δημοσιοποιήσουμε τότε και έμεινε στο συρτάρι. Οι συζητήσεις μας γύρω από την τωρινή συνθήκη που βιώνουμε με το πέρασμα σε μία νέα ψηφιακή πραγματικότητα, όπου τα πάντα καταγράφονται, επιτηρούνται και ελέγχονται σε ένα βαθμό που προηγούμενο δεν έχει, μας οδήγησαν στο να θυμηθούμε αυτά που λέγαμε (και) τότε και να τα μοιραστούμε στο σήμερα.

Στο μεταξύ, τα τελευταία δύο χρόνια, η διαχείριση του covid καθόρισε και επιτάχυνε σε τεράστιο βαθμό τη μετάβαση σε αυτήν τη νέα ψηφιακή εποχή και τη διαμεσολάβηση κάθε πτυχής της ζωής μας από τις νέες τεχνολογίες (τηλεργασία, τηλεκπαίδευση, ψηφιοποίηση κρατικών υπηρεσιών κλπ.). Αυτό που ονομάζουμε βιοπολιτική¹, φαίνεται να φθάνει σε μία κορύφωση στο σήμερα, με τα σώματα μας να αποτελούν κατεξοχήν αντικείμενα κρατικής διαχείρισης και τελικά η ίδια η βιοπολιτική, βασικό εργαλείο διακυβέρνησης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της συνθήκης είναι το λεγόμενο green pass, που δίνει τη δυνατότητα στους κατόχους του (δηλαδή σε όσους/ες έχουν εμβολιαστεί ή αναρρώσει) να κυκλοφορούν “ελεύθερα” χωρίς περιορισμούς, αφού πιστοποιείται από το κράτος η κατάσταση της υποτιθέμενης υγείας τους. Οι υπόλοιποι μπαίνουν στη λίστα των πολιτών δεύτερης κατηγορίας, στη λίστα των αποκλεισμένων από κάθε κοινωνική εκδήλωση, ενώ ταυτόχρονα υποχρεούνται να διενεργούν συνέχεια rapid tests πληρωμένα πάντα από την τσέπη τους. Η διαρκής εξακρίβωση της υγειονομικής πιστοποίησης, δεν στοχεύει

1. “Η αντιεξέγερση ήταν, άλλωστε, από τη γέννησή της ένα απόλυτα βιοπολιτικό εγχείρημα, με την έννοια ότι προβληματοποιούσε και επιχειρούσε να ρυθμίσει μια σειρά από κρίσιμα πληθυσμιακά φαινόμενα, ήτοι μια σειρά από φαινόμενα εγγεγραμμένα στην ανθρώπινη σωματικότητα (βλ. τη ρύθμιση των βιοτικών αναγκών των τοπικών πληθυσμών, την οργάνωση και επιτήρηση της καθημερινότητάς τους, και εν τέλει την οργάνωση της ζωντανής εργασίας). Θα μπορούσε, μάλιστα, κανείς να υποστηρίξει πως τις τελευταίες δύο δεκαετίες η αντιεξέγερση ‘ολοκληρώνεται’ ως βιοπολιτικό εγχείρημα μέσα από τη μαζική χρήση βιομετρικών τεχνολογιών στο πεδίο της πληθυσμιακής χαρτογράφησης.” Χρήστος Φιλιππίδης, Είμαστε σε πόλεμο με έναν αόρατο εχθρό» | Πανδημία, βιοπολιτική και αντιεξέγερση, 2020.

μόνο στη διάκριση και στο διαχωρισμό των πολιτών, αλλά η χρήση της δίνει τη δυνατότητα στο κράτος ενός λεπτομερή ελέγχου οποιασδήποτε κίνησης τους². Αν αναλογιστούμε κιόλας ότι το σκανάρισμα στο qr - για έναν ακόμη πιο απόλυτο και αλάθητο έλεγχο - συνοδεύεται από την επίδειξη της αστυνομικής ταυτότητας σε κάθε «πορτιέρη», ίσως τότε καταλάβουμε πιο εύκολα το μέγεθος της καταγραφής, της επιτήρησης και εν γένει της χαρτογράφησης που συμβαίνει.

Στη σημερινή κοινωνία του ελέγχου³ και της ασφάλειας, ο κοινωνικός έλεγχος δεν αφορά συγκεκριμένους χρόνους και τόπους, αλλά βαθαίνει, διευρύνεται και διεισδύει σε κάθε πτυχή της ζωής μας. Είναι συνεχής και απεριόριστος. Η ψηφιοποίηση που συμβαίνει και οι νέες τεχνολογίες που ήδη έχουν πάρει το δρόμο τους, είναι αυτές που διευκολύνουν την αξιοπιστία του και ενισχύουν το εύρος του ελέγχου. Πόσο μάλλον σε μία κοινωνία, που ήδη κομμάτι αυτών των τεχνολογιών αποτελεί προέκταση του χεριού μας, η δουλειά της κυριαρχίας γίνεται αισθητά πιο εύκολη.

2. *"Αυτή η διάκριση είναι μια αναγκαία και υπολογισμένη συνέπεια, όμως δεν συνιστά τον κύριο σκοπό της εισαγωγής του πράσινου πιστοποιητικού, το οποίο δεν στοχεύει τους αποκλεισμένους πολίτες αλλά το σύνολο του πληθυσμού που έχει εμβολιαστεί. [...] η μάζα των πιστοποιημένων, που από τούδε και στο εξής θα είναι καταγεγραμμένοι, επιτηρούμενοι και ελεγχόμενοι σε έναν βαθμό που δεν έχει προηγούμενο ούτε και στα πιο ολοκληρωτικά καθεστώτα."* Giorgio Agamben, Η γυμνή ζωή και το εμβόλιο, 2021.

3. *"Είναι οι κοινωνίες του ελέγχου που έρχονται να αντικαταστήσουν τις πειθαρχικές κοινωνίες. [...] Δεν είναι ανάγκη να διερωτηθούμε ποιο ήταν το πιο σκληρό καθεστώς ή το πιο ανεκτικό, γιατί στο καθένα απ' αυτά συγκρούονται ελευθερίες και υποδουλώσεις. Παραδείγματος χάριν, μέσα στην κρίση του νοσοκομείου ως χώρου εγκλεισμού, οι κλινικές της γειτονιάς, το «day- hospital, η κατ' οίκο νοσηλεία, μπορεί να σηματοδοτούν μια νέα ελευθερία, αλλά μπορεί επίσης να αποτελέσουν μέρος των μηχανισμών ελέγχου που θα ανταγωνιστούν τις πιο σκληρές μορφές εγκλεισμού. Δεν είναι η ώρα ούτε να κλάψουμε, ούτε να ελπίσουμε, χρειάζεται μάλλον να αναζητήσουμε νέα όπλα."*

Στις κοινωνίες του ελέγχου, αντιθέτως, το ουσιώδες δεν είναι πια ούτε μια υπογραφή ούτε ένας αριθμός, αλλά ένα ψηφίο: το ψηφίο είναι ένας mot de passe [λέξη-κλειδί με την έννοια του pass-word, του κωδικού πρόσβασης σ.τ.Μ.] ενώ οι πειθαρχικές κοινωνίες είναι ρυθμισμένες βάσει ενός mot d' ordre [λέξη- κλειδί με την έννοια του slogan, του συνθήματος σ.τ.Μ.] τόσο από την άποψη της ενσωμάτωσης, όσο και της αντίστασης. Η ψηφιακή γλώσσα του ελέγχου είναι φτιαγμένη από ψηφία που σηματοδοτούν ή την πρόσβαση στην πληροφόρηση, ή την απόρριψη. Δεν βρισκόμαστε πλέον μπροστά στο ζεύγος μάζα/άτομο. Τα άτομα δημιουργούνται από τις «διαιρέσεις» και οι μάζες από τα στατιστικά δείγματα, τα δεδομένα, τις αγορές ή τις «τράπεζες πληροφοριών»." Gilles Deleuze, Η κοινωνία του ελέγχου, 2001.

Κανένας έλεγχος στις ζωές μας

Το πολυδιαφημισμένο ξεπέρασμα της οικονομικής κρίσης βρίσκει το ελληνικό κράτος σημαντικά ισχυροποιημένο κι αυτό φαίνεται τόσο στην εξωτερική πολιτική του όσο και στο εσωτερικό του. Κοιτάζοντας προς τα έξω έχει πλέον πολύ αναβαθμισμένο ρόλο στις σχέσεις του με τα υπόλοιπα κράτη γενικώς, αλλά και ιδιαίτερα με αυτά των Βαλκανίων και της ευρύτερης ανατολικής Μεσογείου. Προς το εσωτερικό εμφανίζεται πλέον όλο και πιο πρόθυμο να καλύψει ολοένα και περισσότερες ανάγκες των υπηκόων του, όλο και πιο ικανό να ελέγξει διάφορες πτυχές της πραγματικότητας στην επικράτειά του, όλο και πιο έτοιμο να συντονίσει επιτυχώς τις διαφορετικές λειτουργίες που επιτελεί, όλο και πιο αξιόπιστο να συντονίσει τους διάφορους θεσμούς που το απαρτίζουν. Με μια φράση, το ελληνικό κράτος γίνεται όλο και πιο “κράτος”.

Ψηφιακή πραγματικότητα σε αποκλειστικότητα

Τα τελευταία χρόνια μία από τις βασικές διαδικασίες που αποτελούν σταθερή επιλογή της κρατικής πολιτικής είναι η λεγόμενη ψηφιοποίηση, δηλαδή η ολοένα και μεγαλύτερη εναρμόνιση με την ψηφιακή εποχή. Αφού πρώτα ενισχύθηκαν οι προϋπάρχουσες υποδομές και δημιουργήθηκαν νέες (π.χ. δίκτυο οπτικών ινών, διαδίκτυο υπερυψηλών ταχυτήτων, κρατικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες κλπ.), το κράτος μπόρεσε να ψηφιοποιήσει μια σειρά από λειτουργίες και συνεχίζει με ακόμα πιο έντονα βήματα προς αυτήν την κατεύθυνση: οι φορολογικές δηλώσεις γίνονται αποκλειστικά ηλεκτρονικά, οι αιτήσεις για όλα τα επιδόματα επίσης, νομοθετήθηκε η μισθοδοσία αποκλειστικά μέσω τράπεζας, πέρασε το ηλεκτρονικό εισιτήριο στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, πλήθος κρατικών φορέων επικοινωνούν ηλεκτρονικά και διασταυρώνουν τα στοιχεία των υπηκόων μέσω του ΑΜΚΑ, τα προγράμματα εργασίας των μισθωτών κατατίθενται καθημερινά σε ηλεκτρονική πλατφόρμα, τα μισθωτήρια σπιτιών γίνονται και αυτά ηλεκτρονικά κ.ο.κ..

Ψηφιοποίηση σημαίνει έλεγχος ή με άλλα λόγια, παθητική καταστολή

Στα πλαίσια αυτά δρομολογείται και η δημιουργία των νέων αστυνομικών ταυτοτήτων. Σε αυτές (και συγκεκριμένα στο ενσωματωμένο ειδικό μικροσίπ), πέραν των στοιχείων του κατόχου, θα βρίσκονται αποθηκευμένα σε ηλεκτρονική μορφή διάφορα βιομετρικά χαρακτηριστικά όπως βιομετρική ηλεκτρονική φωτογραφία και ψηφιακό δακτυλικό αποτύπωμα από τους δύο δείκτες. Θα δημιουργηθεί λοιπόν μία τεράστια ηλεκτρονική βάση δεδομένων, άμεσα προσπελάσιμη κι από το τελευταίο όργανο της τάξης, όπου θα βρίσκονται αποθηκευμένα κάποια από τα βιομετρικά χαρακτηριστικά όλων των υπηκόων του ελληνικού κράτους. Πρακτικά δηλαδή, όσων τυχαίνει να έχουν γεννηθεί ή πρόκειται να γεννηθούν στην ελληνική επικράτεια, μιας και η "συμμετοχή" στο κράτος δεν είναι καθόλου προαιρετική. Αυτό είναι κάτι που ισχύει εδώ και χρόνια για τις περισσότερες ευρωπαϊκές και μη "δυτικές" χώρες, με τις οποίες το ελληνικό κράτος βρίσκεται σε αगाστή συνεργασία. Ο διεθνής δηλαδή χαρακτήρας του ελέγχου βαθαίνει. Αξίζει να σημειωθεί εδώ, πως η ολοκληρωτική αυτή διαδικασία καταγραφής, όπως και αρκετές άλλες μέθοδοι καταστολής, εφαρμόζεται ήδη με ακόμα σκληρότερους όρους σε όλους τους μετανάστες/τριες που βρίσκονται σε ευρωπαϊκό έδαφος.

Το μέλλον συναρπάζει! Ready?

Η καταγραφή βιομετρικών χαρακτηριστικών αποτελεί από μόνη της μια αναβάθμιση του ρόλου του κράτους και αποτυπώνει την ολοένα και μεγαλύτερη στροφή του στη βιοπολιτική. Χαρακτηριστικά όπως τα δακτυλικά αποτυπώματα ή το αποτύπωμα της ίριδας του ματιού αποτελούν "αντικειμενικά" μεγέθη, που είναι πρακτικά αδύνατο να παραποιηθούν και που μας ακολουθούν σε όλη μας τη ζωή. Με την ολοένα και μεγαλύτερη καταγραφή τέτοιων χαρακτηριστικών, το κάθε έθνος-κράτος αποκτά με τα χρόνια αδιανόητες δυνατότητες για ταυτοποίηση, έλεγχο του πληθυσμού και επιβολή. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, για να λέγεται κανείς υπήκοος ενός κράτους και να μπορεί να είναι κοινωνός των λειτουργιών του, θα πρέπει να έχει "συναινέσει" στη σχε-

δόν αλάνθαστη και ανά πάσα στιγμή ταυτοποίησή του από τις αρχές. Βέβαια, μιας και τα έθνη-κράτη αποτελούν πλέον τη σχεδόν ολοκληρωμένη μορφή κοινωνικής οργάνωσης της ανθρωπότητας σε όλο τον πλανήτη, σε συνδυασμό με το γεγονός πως κάθε νέος απόγονος καταγράφεται υποχρεωτικά ως πολίτης στα πλαίσια κάποιου κράτους, οι δυνατότητες ελέγχου και επιβολής που αποκτούν με τα χρόνια είναι τρομακτικές. Οπωσδήποτε δε, η διαδικασία αυτή θα εντείνεται συνεχώς, με χαρακτηριστικά όπως το D.N.A. ή ακόμα και τον άμεσο εντοπισμό της θέσης κάθε ανθρώπου σε πραγματικό χρόνο να περιλαμβάνονται στις προϋποθέσεις... ύπαρξης.

Η βιοπολιτική είναι ολοκληρωτισμός

Η έκδοση των νέων ταυτοτήτων γίνεται στο όνομα της ασφάλειας και της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, μιας και θα είναι πολύ δύσκολο να πλαστογραφηθούν. Όπως και κάθε άλλη πτυχή της ψηφιακής ολοκλήρωσης έτσι και αυτή πλασάρεται ως όφελος των πολιτών, εξορθολογισμός του κράτους, δίκαιη οριοθέτηση των λειτουργιών της εξουσίας, διευκόλυνση της σχέσης του πολίτη με το κράτος κ.ο.κ.. Η επιχειρηματολογία περί διαφάνειας που ωφελεί τους πολίτες και περιορίζει την αυθαιρεσία των αρχών είναι κενή νοήματος, μιας και το μόνο που κάνει είναι να αυξάνει το επίπεδο εξουσίας του κράτους και των αφεντικών σε τέτοιο βαθμό που η λεγόμενη αυθαιρεσία απλώς δεν είναι ορατή. Το χαρακτηριστικό της βιοπολιτικής είναι πως μεταφέρει τη συζήτηση εκτός πολιτικής αντιπαράθεσης, αφαιρώντας κάθε πολιτική και κοινωνική χροιά των γεγονότων, εστιάζοντας στο δήθεν αντικειμενικό χαρακτήρα των συμβάντων και των πράξεων. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο είναι που οι νόμοι, δηλαδή η ισχύς και η δυνατότητα επιβολής της εξουσίας των ισχυρών, εξυψώνονται ως το απόλυτο αγαθό και πλάθεται ο ολοκληρωτισμός. Είναι που γειώνεται η σκέψη, πως όποιος δεν έχει τίποτα να κρύψει, δεν έχει πρόβλημα να συνεργαστεί με τις εκάστοτε αρχές. Έτσι, δε λέμε πως για τη μετανάστευση φταίνε μεταξυ άλλων οι πόλεμοι - με βόμβες ή χωρίς -, αλλά πως οι μετανάστες πέρασαν παράνομα τα σύνορα και άρα πρέπει να φυλακιστούν. Για την παραβατικότητα, δε λέμε πως φταίει η φτώχεια και η περιθωριοποίηση ολόκληρων κοινωνικών ομάδων, αλλά η πώληση λαθραίων εμπο-

ρευμάτων. Για τη μαύρη εργασία και τα εργατικά ατυχήματα, δε λέμε πως φταίει η συνθήκη της μισθωτής σκλαβιάς και τ' αφεντικά, αλλά πως φταίει οι εργάτες που δέχτηκαν να δουλέψουν κι ενώ ήξεραν τις συνθήκες, έκαναν συμφωνία με τ' αφεντικό. Η έκδοση των ψηφιακών ταυτοτήτων εξαγγέλλεται ακριβώς στο ίδιο πλαίσιο με τα παραπάνω παραδείγματα, ενώ ταυτόχρονα το βαθαίνει και το εντείνει πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα τις υλικές του υποδομές.

Στην αρχή ήρθε το καρτό, τώρα έρχεται το μαστίγιο

Στην ψηφιακή εποχή που διανύουμε, η δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων έχει γίνει από σκοπός προϋπόθεση. Η ιδέα της αυτοπροβολής μέσω των social media έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις που όσοι δεν την ακολουθούν βιώνουν έναν ιδιότυπο κοινωνικό αποκλεισμό. Εδώ και πολλά χρόνια οι ανθρώπινες σχέσεις χαρακτηρίζονται από τη λογική της ανά-πάσα-στιγμή-πρόσβασης, χάρη στη σύγχρονη τεχνολογία των τηλεπικοινωνιών. Ταυτόχρονα κάθε κινητό τηλέφωνο, με τη δυνατότητα του γεωεντοπισμού, δείχνει την ακριβή θέση του κατόχου του τόσο σε πραγματικό χρόνο, όσο και για διάστημα παρελθοντικό (που πάει πίσω μέχρι μερικά χρόνια (!)), με βάση μάλιστα ειδική νομοθεσία που έχει ψηφιστεί. Οι αρχές λοιπόν είναι σε θέση να παρακολουθούν οποιοδήποτε τηλέφωνο ανά πάσα στιγμή, ενώ αρκεί ένα απλό αίτημα της αστυνομίας στους εισαγγελείς, ώστε αυτή η παρακολούθηση να λάβει και νόμιμο χαρακτήρα. Αν μέσα σε αυτήν την συνθήκη, προσθέσουμε και την ολοένα και μεγαλύτερη "επιθυμία" του καθένα για συνεχή δημοσιοποίηση της κάθε του κίνησης και τοποθεσίας, η καταγραφή και ο έλεγχος από τη μεριά της κυριαρχίας γίνεται όλο και πιο εύκολος. Μέσα σ' αυτό το πεδίο, η συναίνεση της παροχής των προσωπικών δεδομένων από τους υπηκόους προς τα κράτη, έχει ήδη εξασφαλιστεί και οι πρόσφατοι νόμοι περί προστασίας προσωπικών δεδομένων έρχονται απλώς να εξορθολογήσουν, δηλαδή να νομιμοποιήσουν, την πρόσβαση των αρχών στην ιδιωτική μας σφαίρα. Οι ψηφιακές ταυτότητες λοιπόν πέφτουν σαν ώριμο φρούτο μέσα σ' αυτό το πεδίο όπου λέξεις όπως ιδιωτικότητα, ανωνυμία, ελευθερία κίνησης αποτελούν μακρινό παρελθόν. Αξίζει να αναφερθεί εδώ και η πρόσφατη ρητορική περί ριζοσπαστικοποίησης που έχει ήδη γίνει και νομοθεσία,

καθώς και η λεγόμενη αντιτρομοκρατική νομοθεσία των κρατών ξεχωριστά αλλά και της Ε.Ε. συνολικά. Κοινωνικά κινήματα ποινικοποιούνται, επαναστατικές οργανώσεις βαφτίζονται τρομοκρατικές, μεμονωμένοι συλληφθέντες χαρακτηρίζονται ατομικοί τρομοκράτες, επιθέσεις σε καπιταλιστικούς στόχους εξομοιώνονται με τη δράση των λεγόμενων “μοναχικών λύκων”, η αμφισβήτηση του καθεστώτος βαφτίζεται ριζοσπαστικοποίηση σε μια προσπάθεια εξίσωσης με τον ισλαμικό φονταμενταλισμό, ενώ ο όρος “τρομοκρατία” μπορεί πλέον να αναφέρεται και σε πολύ ευρείες εντελώς ετερόκλητες κοινωνικές ομάδες. Όλα αυτά μαζί συγκλίνουν στη διαμόρφωση μιας πανίσχυρης αυτοκρατορίας που διατηρεί απαράβατα το μονοπώλιο της βίας και η έκδοση ψηφιακών ταυτοτήτων με βιομετρικά δεδομένα θα αποτελέσει ένα πολύ ισχυρό όπλο στα χέρια της.

Business as usual

Φυσικά, μιας και έχουμε καπιταλισμό, όλα τα πράγματα έχουν και οικονομικό σκέλος, αφού τίποτα δεν παράγεται, χωρίς να μπορεί να πουληθεί. Ο διαγωνισμός λοιπόν για το “έργο” της ψηφιοποίησης των ταυτοτήτων όλων των υπηκόων του ελληνικού κράτους πρόκειται να γεμίσει με ζεστό και σίγουρο ευρωπαϊκό και κρατικό χρήμα τις τσέπες του τυχερού εργολάβου. Μιλάμε για 500 εκατομμύρια ευρώ ως μέγιστο ποσό που θα δεσμευτεί για τα επόμενα 15 χρόνια, δηλαδή 30 εκατομμύρια ευρώ το χρόνο για την κατασκευή των νέων ταυτοτήτων. Είναι πολλά λοιπόν τα λεφτά για να γίνει ο έλεγχος ακόμα μεγαλύτερος...

Να αντισταθούμε στην έκδοση των νέων ψηφιακών ταυτοτήτων

Να αντεπιτεθούμε στην επίθεση κράτους και αφεντικών

*Αναρχική / Αντιεξουσιαστική συλλογικότητα
Σε Τροχιά Σύγκρουσης*

*

υγ. Μονάχα ένα μικρό υστερόγραφο αξίζει να γραφτεί για την αντίσταση (sic) στις ψηφιακές ταυτότητες από συγκεκριμένο κομμάτι του ντόπιου πληθυσμού. Αυτοί που εναντιώνονται στην ένταση του ελέγχου των υπηκόων από το κράτος, πολεμώντας την “έλευση του αντίχριστου” και το “νέο χάραγμα” και μιλώντας για προφητείες γερόντων που εκπληρώνονται, κάνουν μόνο ένα πράγμα: εναντιώνονται στην απώλεια του ελέγχου των υπηκόων από τους ίδιους. Το παπαδαριό λοιπόν και οι λοιποί ιερατικοί και μη εκκλησιαστικοί θεσμοί είναι αυτοί που πρώτοι κάνουν τον έλεγχο και την καταστολή τρόπο ζωής και σκέψης. Είναι αυτοί που ευαγγελίζονται “ενάρετες ζωές” και παράδεισο ή κόλαση, κάνοντας την καταστολή ατομική υπόθεση, επενδύοντας στους πιο ενδόμυχους φόβους των ανθρώπων κρατώντας για τους εαυτούς τους, τους ρόλους του διαμεσολαβητή με το θεό αντλώντας έτσι αδιαμφισβήτητη εξουσία. Κι όλα αυτά βέβαια πάντα με όρους επιχείρησης, με την εκκλησιαστική περιουσία σε αμύθητα μεγέθη, εξασφαλισμένους μισθούς από το κράτος και φυσικά γενναίες δωρεές από επιχειρηματίες αλλά και τον “απλό κοσμάκη”. Αντιστέκονται λοιπόν στις νέες ταυτότητες όχι γιατί ξαφνικά διεκδικούν περισσότερες ελευθερίες, αλλά γιατί βλέπουν τον έλεγχο να φεύγει μέσα από τα χέρια τους και να περνάει όλο και περισσότερο στο κράτος.

*"Σηκώθηκε από το τραπέζι και κινήθηκε
προς την έξοδο του καφενείου.
Αποστρέφοντας το βλέμμα από το γυαλί της τηλεόρασης,
μονολόγησε ψιθυριστά σαν ν' απαντούσε
στον τηλεπαρουσιαστή, ίσως και στους θεατές:
«Κρατηθείτε από τα σωσίβια της φαινομενικότητας.
Απύθμενο το βάθος των πραγμάτων. Καταδύομαι...»."*

Γιάννης Μπουκετσίδης, Yerebatan, 1998

Εικόνα οπισθόφυλλου:
Audience members sport 3-D glasses
during the first screening of "Bwana Devil,"
the first full-length, color 3-D movie,
November 26, 1952, at the Paramount Theater
in Hollywood.

